

Regelbunden tillsyn i Helgum och Lillängets skolor

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–3 och 1–6

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Sollefteå kommun och besökt Lillängets och Helgums skolor den 23 och 24 september 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns i separata material och på Skolinspektionens webbplats (www.Skolinspektionen.se/sv/Tillsyn).

På de punkter där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har huvudmannen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 27 april 2009.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Helgums och Lillängets skolor, dels den information som samlats in under besöket. I Helgums och Lillängets skolor intervjuades rektorn, lärare, och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Tabell 1: Antal elever på skolorna

Helgums skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	15
Grundskola	76

Lillängets skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	35
Grundskola	114

Källa: Skolornas statistik

Lillängets skola omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1–3 och skolbarnsomsorg. I skolans lokaler är även förskolans verksamhet integrerad. Skolbarnsomsorg och förskola rapporteras i särskilda verksamhetsrapporter. Skolan ligger i centrala Sollefteå och är ett eget rektorsområde. Lillängets skola är den skola som tar emot flest till Sverige nyanlända elever i Sollefteå kommun. Verksamheten leds av en rektor och som har till sin hjälp en biträdande rektor. Eleverna i Lillängets skola fortsätter sin utbildning i Vallaskolan.

Helgums skola omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1–6 och skolbarnsomsorg. I skolans lokaler är även förskolans verksamhet integrerad. Skolbarnsomsorg och förskola rapporteras i särskilda verksamhetsrapporter. Helgums skola ligger några mil utanför tätorten och är ett eget rektorsområde från och med höstterminen 2008. Skolan leds av en rektor som även är rektor för Lillängets skola. Eleverna i Helgums skola fortsätter sin utbildning i Långsele skola.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Kommentar och bedömning:

Skolorna redovisar vissa resultat i svenska, matematik och engelska. I övriga ämnen finns nästan inga sammanställningar gjorda. Inga resultat redovisas över tid. Det faktum att det vid Helgums skola endast finns ett fåtal elever samtidigt som de resultat som finns är mycket summariska gör att Skolinspektionen har svårt att bedöma elevernas kunskapsresultat.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen ska lärarna i alla ämnen utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling och redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. En viktig förutsättning i arbetet med att höja elevernas måluppfyllelse är att skolan sammanställer information om kunskapsresultat. Detta ska ske såväl på individ, ämnes- och gruppnivå som för skolan som helhet. Vid Helgums skola redovisas framförallt resultaten i svenska, matematik och engelska. Inga resultat visas dock över tid. I övriga ämnen finns ingen sammanställning av elevernas kunskapsutveckling. Även vid Lillängets skola finns en otydlighet beträffande hur elevernas successiva kunskapsutveckling och progression redovisas i de olika ämnena. Inspektionen visar att det inte finns någon systematisk samverkan mellan Lillängets skola respektive Helgums skola och mottagande skolor vad gäller de mål eleverna ska uppnå enligt kursplanerna. Sammanställningar och analyser av elevernas successiva kunskapsutveckling och progression i de olika ämnena är avgörande för att på ett adekvat sätt ska kunna samverka med mottagande skola kring kunskapsmålen. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver förbättra sitt arbete med att följa upp och redovisa elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen.

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.3 Lärarna upprättar en framåtsyftande individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan som bland annat ska sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen för utbildningen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Planen ska vara framåtsyftande, tydlig kopplad mot mål i läroplan och kursplaner samt beskriva vilka insatser skolan ska göra. Vid skolorna upprättas individuella utvecklingsplaner men de beskriver inte på ett tydligt sätt vilka insatser skolan ska vidta för att eleven ska nå målen. Vid Helgums skola behöver även målen i den individuella utvecklingsplanen tydligare kopplas och uttryckas i förhållande till mål i läroplan och kursplaner. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver utveckla de individuella utvecklingsplanerna så att de överensstämmer med kraven. I de utvecklingsplaner som utarbetas under höstterminen 2008 och framåt ska läraren även ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i.

1.3 Bedömning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Ämnesprov i svenska, engelska, matematik kan användas i slutet av årskurs 5 för att bedöma elevernas kunskapsutveckling. Vid Helgums skola används ämnesprov i årskurs 5. Resultaten redovisas i skolans kvalitetsredovisning och för elever som inte nått målen upprättas åtgärdsprogram. Inspektörerna konstaterar däremot att resultaten inte används för att redovisa en djupare och samlad analys av elevernas kunskapsutveckling. Skolinspektionen bedömer att skolan behöver följa upp och analysera resultaten av ämnesproverna på ett bättre sätt.

1.3.2 Vid bedömning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Skollagen anger att eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattning och utformning ska anpassas efter ålder och mognad. Läroplanen anger även att det är viktigt att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer vilket är en förutsättning för att eleverna ska kunna ha inflytande över det egna lärandet.

Helgums och Lillängets skolor arbetar på olika sätt för att öka elevernas ansvar och inflytande. Inspektionen visar att eleverna anser att de har ett visst inflytande men att det kan förbättras. En omständighet som försvårar elevernas möjlighet till inflytande är att eleverna har begränsad kunskap om målen för utbildningen. Vid Lillängets skola visar skolans kvalitetsredovisning att 32 procent av eleverna anser att de inte får vara med och bestämma om hur de ska arbeta. I personalens analys av resultatet framhålls att en del av förklaringen till den höga siffran är att eleverna haft svårt att förhålla sig till ordet bestämma som uttrycktes i en enkätfråga. Trots att det kan ha varit tolkningsproblem för eleverna kring frågeställningen anser inspektörerna att det är viktigt personalen analyserar resultatet i ett vidare sammanhang.

Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver utveckla sina arbetsformer så att eleverna ges en ökad reell möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

6 (12)

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Personalen vid Lillängets skola har lyft fram anpassning av undervisningen som ett viktigt utvecklingsområde i skolans kvalitetsredovisning. En del av verksamheten vid Helgums skola är organiserad i åldersintegrerad form. Vid inspektionen framkommer att det kan vara svårt och mycket krävande för personalen att klara av att individanpassa undervisningen eftersom det kan finnas stora skillnader i elevernas kunskapsutveckling och erfarenhet. Skolinspektionen bedömer att det är viktigt att personalen fortsätter att förbättra och utveckla former för undervisningen så att skolornas undervisning anpassas till varje elevs behov och förutsättningar.

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. En elev ska få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Vid Lillängets skola får ingen elev studiehundledning på sitt modersmål trots att det finns elever som har rätt till det. Rektorn vid Lillängets skola uppger att det även funnits vissa enstaka situationer när rutinerna mellan Lillängets skola och Valla skolan inte fungerat bra när det gällt elever som behövt särskilt stöd. Rektorn uppger dock att skolan tagit lärdom av detta och rättat till problemen. Vid Helgums skola har resursen för specialpedagogiskt stöd varit liten under föregående läsår. Inför detta läsår har dock andelen speciallärare utökats. Inspektörerna vill påpeka att trots att det skett en utökning av specialpedagogisk resurs är det viktigt att personalen följer upp och utvärderar insatserna så att särskilt stöd ges till de elever som behöver det. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver förbättra arbetet med särskilt stöd så att eleverna får det stöd de behöver.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Skolorna utarbetar åtgärdsprogram. Inspektionen visar dock att åtgärdsprogrammets kvalitet behöver förbättras. De mål som anges i åtgärdsprogrammen behöver bli tydligare så att de blir lättare att utvärdera. Det framgår inte heller alltid vilka insatser skolan ska vidta. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver utveckla åtgärdsprogrammets kvalitet så att de uppfyller kraven.

2 Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer ska se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska årligen följas upp och ses över.

Helgums och Lillångets skolor har upprättat likabehandlingsplaner. Planerna utgår dock inte utifrån en aktuell kartläggning och analys av verksamheternas behov. Ansvarsfördelningen mellan rektor och personal tas inte upp i planerna. Eleverna har inte medverkat vid framtagandet av likabehandlingsplanerna. Vid Helgums skola saknas vuxen - elevperspektivet i planen.

Skolinspektionen bedömer att skolorna måste upprätta likabehandlingsplaner som överensstämmer med lagens och förordningens krav.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Den regelbundna tillsynen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

10 (12)

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Rektorn är pedagogisk ledare och har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Enligt skollagen ska det för ledningen av utbildningen finnas rektorer. Rektorsfunktionen kan inte delas i förhållande till den enskilda eleven. Endast en person kan ha rektorsfunktionen mot den enskilde eleven.

Rektorn är ansvarig för Helgums skola och Lillängets skola. Vid Lillängets skola har rektorn hjälp av en biträdande rektor. Under inspektionen framkommer att det vid Lillängets skola finns behov av en tydligare ansvarsfördelning mellan rektor och biträdande rektor. Inspektörerna anser även att det vid båda skolorna finns otydligheter vad beträffar den pedagogiska ledningen. Tilläggas ska att rektorn relativt nyligen tillträtt som rektor för skolorna.

Skolinspektionen bedömer att det är viktigt att den pedagogiska ledningen stärks. Vid Lillängets skola behöver därutöver ansvarsfördelningen mellan rektor och biträdande rektor bli tydligare.

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4 Kvalitetsarbete**Bedömningspunkter****3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen.**

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas. För att leda verksamheten i en mål- och resultatstyrd skola krävs en tydlig ansvarsfördelning, synliga beslutsvägar och en effektiv uppföljning av de resultat som uppnåtts.

Inspektionen visar att skolorna bedriver ett kvalitetsarbete med hjälp av ett inom kommunen antaget kvalitetsindikatorsystem. Inspektionen visar dock att erfarenheter och kunskap från personal, elever och vårdnadshavare samt olika resultat behöver tillvaratas på ett bättre sätt för att förbättra måluppfyllelsen.

Skolinspektionen bedömer att det är angeläget att skolorna fortsätter att utveckla sitt kvalitetsarbete.

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Varje skola ska upprätta en kvalitetsredovisning som ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder respektive skolan att vidta för ökad måluppfyllelse. Vid Helgums skola har en kvalitetsredovisning upprättats. Kvalitetsredovisningen har däremot brister eftersom den till stor del saknar analyser och ställningstaganden om hur verksamheten förhåller sig till uppsatta mål. Det finns även uppgifter och resultat som inte är aktuella utan är hämtade från tidigare kvalitetsredovisning. Skolinspektionen bedömer att kvalitetsredovisningen vid Helgums skola behöver förbättras så att den motsvarar kraven. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

2009-01-27 Umeå

Håkan Sandström

Sten Svanholm